

SMS-je

nieuwsbrief van de Slochter Molen Stichting

In memoriam Tom Krabbendam

*“Als je huis af is
ben je klaar om te sterven ...”*

Eind januari werden we, als Slochter Molenstichting, opgeschrikt door het bericht dat Tom Krabbendam, bijna 64 jaar, plotseling was overleden.

Tom was, samen met zijn zoon Martijn, vanaf eind 2010 al bezig met restauratiewerkzaamheden aan korenmolen Windlust. Die werkzaamheden werden voerden zij -meer dan voortreffelijk- uit, als onderaannemers van Jellema Molenbouw in Burdaard.

Dat ‘meer dan voortreffelijk’ kwam vooral tot uiting door de zeer vakkundige restauratie van de kap van de molen. Het resultaat werd door kenners wel omschreven als “De mooiste kap van zo niet heel - , dan zeker van Noord Nederland”

De begrafenis vond plaats op 2 februari jl. in zijn woonplaats Woltersum; de plechtigheid werd bijgewoond door de beide molenaars van molen Windlust en ondergetekende.

Henk Helmantel

Van het bestuur

Mijn naam is Wim Koeneman en ik ben sinds kort lid van het bestuur van de Slochter Molenstichting. Ik ben 63 jaar en ben al de zevende generatie van de familie Koeneman die in Hoogezand-Sappemeer woont. Ik voel me nauw verbonden aan de regio.

Van beroep ben ik beleidsadviseur. De laatste jaren houd ik me vooral bezig met herbestemming van (industriële) erfgoed. Dat zijn processen waar je met verschillende partijen een (nieuwe) bestemming voor een bepaald pand moet zoeken. Daarna volgt de zoektocht naar een goede financiering en exploitatie. Privé zijn mijn vrouw (Thea van der Veen) en ik eigenaar van het complex 'Scheepstuigerij en Dekkledenfabriek' aan de Werfkade in Martenshoek. In dat gebouw zijn kantoren gehuisvest en tevens Galerie Werfkade 16, die wij runnen. In mijn vrije tijd ben ik voorzitter de Werf Wolthuis in Sappemeer. Onlangs is de firma Moedt begonnen met de laatste fase van de restauratie van de werf.

Als bestuurslid van het Waterschap Hunze en Aa's ben ik in het bestuur van de SMS beland; het waterschap onderhoudt gelukkig nauwe banden met de poldermolens in haar gebied.

In de korte tijd dat ik het werk van de SMS volg, heb ik gezien dat het bestuur en de vele vrijwilligers zich heel erg betrokken voelen bij het in stand houden van dit prachtige erfgoed. Ik hoop mijn bijdrage ook daar aan te leveren, alhoewel ik mijzelf nog niet als aspirant molenaar in de wieken zie klimmen om de zeilen bij te zetten. Ik verheug me op de officiële ingebruikstelling van de Entreprise.

Wij zien en spreken elkaar bij gelegenheid.

Wim Koeneman

Themanummer

Het derde themanummer op rij; deze keer is aan de beurt onze korenmolens Windlust in Overschild.

Op het moment van verschijnen van dit nummer is de restauratie van de molen zo goed als afgerond.

Stelling-korenmolen Windlust in Overschild

De molen, met zelfzwichting, is gebouwd in 1854 als grondzeiler, door molenbouwer Dreise uit Woltersum en in 1914 door molenbouwer Schuurman verhoogd tot stellingmolen. Hiervoor werden onderdelen gebruikt die afkomstig waren van veenborg Van Arnhem te Foxholsterbosch. In 1969 kocht de Slochter Molenstichting de molen van K.v.d. Zwaag voor 1 gulden. De molen was toen in slechte staat van onderhoud. In 1969 werd de molen voorzien van Oud Hollands hekwerk met zeilvoering.

Vele molenliefhebbers waren verrukt toen de molen in 1984 weer werd voorzien van zelfzwichting.

Het is een achtkante korenmolen met verticale houten delen op een stenen onderbouw. De lengte van de roeden is 17.60 meter.

In de molen ligt één koppel maalstenen.

De molen heeft een voeghouten-kruierwerk en het kruien (op de wind zetten) gebeurt door middel van een kruihaspel.

De molen heeft een Vlaamse vang met duimophanging.

Situatie in 1967 (foto dhr. Buys)

De restauratie in woord en beeld

De restauratie van korenmolen Windlust in Overschild is, na jaren van voorbereiding, begonnen in oktober 2010 en werd, zoals al eerder werd aangegeven, uitgevoerd door Jellema Molenbouw in Burdaard.

Zo werd het herstel van het gevlucht, de wieken, uitgevoerd door Jellema; de kale roeden werden in de werkplaats van een nieuw systeem van zelfzwichting (kleppen) voorzien.

Door Timmerwerkplaats Krabbendam uit Woltersum is een groot aantal werkzaamheden in onder-aanneming uitgevoerd. Het herstel van de kap van de molen vormde het leeuwendeel van die werkzaamheden.

Wat daarbij opviel was het vernieuwen van de houten dakbedekking, maar ook het grondige herstel van de windpeluw en de korte spruit.

Natuurlijk viel voor de voorbijgangers ook het herstel en het schilderwerk aan de romp van de molen op.

Bij de foto's op de volgende pagina's:

- 1   Half oktober 2010 zijn de roeden van de rest van het gevlucht ontdaan .....
- 2   en twee dagen later liggen de kale roeden beneden.
- 3   De staart en de schoren volgen al snel .....
- en vervolgens wordt de molen van zijn kap ontdaan.
- 4   De kap belandt op het terrein van Saabspecialist Van der Laan.
- 5   De schitterend herstellde kap, die wacht op zijn retour naar boven .....
- 6   In de werkplaats van Jellema wordt hard gewerkt aan het vernieuwen van de zelfzwichting.
- 7   Molenaar Lex van der Gaag in afwachting van het terugplaatsen van de kap.....
- maar er moet eerst worden gesmeerd !
- 8   En dan eindelijk.....: daar komt ie !

Kosten en baten in de oudheid

(Of onderstaande conclusies juist zijn...? Het blijft gissen.)

Zuinig

Wie de molen de Windlust kent, heeft aan het houtwerk kunnen zien dat hier vroeger ook de leuze gold: Zo min mogelijk investeren om zo hoog mogelijk rendement te behalen. Geen randje vet. In de Windlust werd zuinigjes tweedehands hout gebruikt. Vandaar de titel van dit verhaaltje.

Restauratie

De houten bovenbouw (de molen) is onlangs opgeknapt. Tijdens deze restauratie wees de molenbouwer Krabbedam me op iets merkwaardigs. Hij miste een halve meter lengte aan de onderkant van de achtkantstijlen (de acht hoekbalken). Deze afstand is veel korter dan gebruikelijk in molens. Door zijn opmerking vielen er enige puzzelstukjes op zijn plaats.

Kop stoten

Door deze verkorte balken is de eerste verdieping in de molen ook een halve meter lager dan gebruikelijk. En moeten we ons bezoek steeds waarschuwen “pas op, stoot uw hoofd niet”. U begrijpt nu ook waarom er in de Windlust geen bomen van molenaars rondlopen. Dat begon al met het molenaars geslacht Van der Zwaag.

Houtrot

Waarom zijn deze acht balken zo kort. Vroeger stond de molen op de grond en optrekkend vocht zal het hout geen goed gedaan hebben. In 1914 is de molen verhoogd en op een gemetselde onderbouw geplaatst. Tijdens die verbouwing zal wel naar voren gekomen zijn dat de aantasting van hout veel erger was waarop gerekend was. Anders was er wel rekening mee gehouden lijkt me.

De portemonnee

Nieuwe balken plaatsen is bijna onmogelijk zonder de hele molen te slopen. Het verrotte hout vervangen voor een nieuw stuk, aanlassen wordt dat genoemd, is arbeidsintensief en duur. Kijk maar eens in de Windlust hoe ingenieus dat zit. Mogelijk was er geen tijd of geld voor die reparatie en de molen moest zo gauw als mogelijk weer malen anders lopen de klanten weg. Een snelle en goedkope methode was om het verrotte gedeelte van de acht balken af te zagen en de molen met de verkorte balken op de nieuwe onderbouw te zetten.

Puzzel stukjes

Nu is ons ook duidelijk waarom de draagbalken van de stelling (binnensluiting genaamd) zo vreemd geplaatst zijn. Niet, zoals het hoort, boven op de acht steunberen van de onderbouw maar een halve meter lager. Daartoe hebben ze in het metselwerk van de steunberen gleuven gehakt. De stelling moest lager worden omdat anders de vier wieken tegen de stellingvloer aanliepen. De hele molen was immers van onderen ingekort.

Meer vragen

Zo heeft iedere molen zijn bijzonderheden. Een ander gegeven is dat de molen inclusief de gemetselde romp niet waterpas is. De vloeren in de molen liggen centimeters scheef. Is dit tijdens de bouw in 1914 ontstaan of later? Wanneer is dit geconstateerd? Ik probeer me in te denken wat de molenbouwer gedacht moet hebben toen hij 's morgens weer op zijn werk kwam en tot zijn schrik zag dat plotseling de boel scheef stond. Of is het een langzaam proces van verzakking waarmee wij ook nu nog te maken hebben? Daarom houden we de boel in de gaten via hoogte metingen op koperen pennen die onlangs in de muur zijn aangebracht. De eerste meetresultaten waren niet 100 procent geruststellend.

Marius Biesheuvel

Agenda / Slochter Molendagen

12 en 13 mei: Nationaal Molenweekend

9 en 10 juni: Groninger Molenweekend

8 en 9 sept: Open Monumentenweekend

In ieder geval op de zaterdagen van deze weekends zijn onze molens geopend!

Felicities

Onze gelukwensen gaan naar Koos Uil en Rob Hoving, die beiden slaagden voor het landelijk examen van vrijwillig molenaar, maar ook naar Jan Danes en Anne de Ridder, die met goed gevolg hun toelatingsexamen deden.

Hulde daarbij aan onze instructeurs: Lammert Groenewold en Henk Klöpping.

Kijk voor meer bijzonderheden op www.slochtermolenstichting.nl!

Van de Activiteitencommissie / redactie

Beste lezers,

Even voorstellen: Vorig jaar september was ik met mijn houtsnijwerk, één van mijn grote liefhebberijen, in Stel's Meulen in Harkstede.

De molenaar daar, Gerrit Tammenga, is een oud-collega van mij. En waar praat je dan over? Natuurlijk over je, in ons geval, oud beroep.

Wij beiden zijn, in de loop van de jaren, iets anders gaan doen. Wij waren motorstellers. Dat houdt in het in één lijn zetten van de scheepsmotoren met de schroefas. Simpel geschreven, maar een zeer nauwkeurig en verantwoordelijk werk.

Zo kregen we het samen ook over de techniek van de molens. Grotendeels bestaande uit hout: geweldig! In vergelijking met de tegenwoordige materialen uniek!

We waren het er over eens, dat we zuinig moeten zijn op de paar molens, die we in de gemeente Slochteren nog hebben.

Al pratend kom je tot de ontdekking, dat er een handvol mensen is, die alles draaiende houdt.

De molenaar vroeg of de Activiteitencommissie van de Slochter Molenstichting iets voor mij zou zijn. Ik heb inmiddels besloten voor een jaar (aanloop) plaats te nemen in deze commissie..

Nee, niet als molenaar, maar om mee te denken in bepaalde bezigheden. Ik hoop dat dat mij dat plezier zal geven, om er daarna mee door te gaan.

O ja, bijna vergeet ik mij voor te stellen: Mijn naam is Ibo Heeres en ik woon aan de Knijpslaan in Kolham.

Mijn hobby's: Houtsnijden is mijn grootste liefhebberij; momenteel houd ik hier en daar exposities. Verder tuinieren en tekenen, maar .....?

Ik hoop iets te kunnen betekenen voor de Activiteitencommissie.

Met vriendelijke groet, Ibo Heeres.

Felicitatie

Ook langs deze weg feliciteren wij de beide molenaars van de Windlust met hun prachtig gerestaureerde molen! Veel draaiplezier!

Slochter Molen Stichting

Bestuur

voorzitter:	dhr. B.H. Starke
secretaris:	dhr. L. Groenewold Hoofdweg 67, 9619 PB Froombosch
penningmeester:	dhr. H.W. Helmantel
lid:	dhr. G.J. v.d. Sande
lid:	dhr. W. Koeneman

Molens en Molenaars

Korenmolens

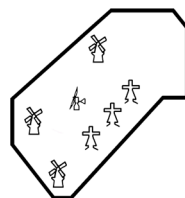
<i>Naam</i>	<i>Plaats</i>	<i>Telefoon</i>	<i>Molenaars</i>
Entreprise	Kolham		vacant
Stel's Meulen	Harkstede	050-4041826	Gerrit Tammenga Remy Strijbosch
De Windlust	Overschild	0598-395542	Marius Biesheuvel Lex van der Gaag

Poldermolens

Fraeylemamolen	Slochteren	0598-422326	Roelof Beugel Koos Uil
De Groote Polder	Slochteren	0598-399191	Lammert Groenewold Henk Klöpping
De Ruiten en Bakker's Meulentje	Slochteren	0598-392413	Henk Helmantel Jakob Kuiper

Colofon

Nieuwsbrief van de Slochter Molen Stichting
Jaargang 6, nummer 1, mei 2012
Rekeningnummer 3590.55.508 (Rabobank)
Redactieadres: redactie@slochtermolenstichting.nl
Website: www.slochtermolenstichting.nl
Inleveren kopij: uiterlijk 1 augustus 2012

September 1934. Een prachtige foto uit het familiealbum van Van der Zwaag. Ook beroepsmolenaars moesten het werktuig van kostwinning goed onderhouden.

